

ขอดเกล้ารัฐธรรมนูญไทย

1. ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญ

การศึกษารัฐศาสตร์ด้านปรัชญาการเมืองในยุคกรีกโบราณ ได้กล่าวถึงคำว่ารัฐธรรมนูญ ในลักษณะที่ละปนกันไปกับคำเรียกอื่นๆ เช่น คำว่า การเมือง การปกครอง รัฐ และรัฐบาล จึงเป็นที่คาดหมายกันว่า รัฐธรรมนูญอาจเป็นอีกชื่อเรียกหนึ่ง หรือเป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของรัฐ การเมือง การปกครอง และรัฐบาล

ในหนังสือเล่มที่สี่ของเรื่องการเมือง อริสโตเติล ได้กล่าวถึง รัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นเอกสารกฎหมายและการเมือง ที่อธิบายถึงลักษณะการจัดระเบียบการปกครองซึ่งเกี่ยวข้องกับอำนาจ สถาบันและความสัมพันธ์ทางอำนาจ

นอกจากนี้ ในประเด็นถกเถียงเรื่องรัฐธรรมนูญ อริสโตเติล ยังได้กล่าวถึงรัฐธรรมนูญในขอบเขตที่เกินเลยไปจากเรื่องการเมือง การปกครอง โดยได้ขยายความไปถึงแนวการดำเนินชีวิตของราษฎรด้วย

ดังนั้น หากพิจารณาถึงความเป็นมาของคำว่า รัฐธรรมนูญ ตามประเด็นที่อริสโตเติล กล่าวถึงในหนังสือเรื่องการเมือง แล้วก็อาจกล่าวได้ว่า รัฐธรรมนูญ ก็คือพันธนาการสาธารณะสมมติของรัฐที่กำหนดเงื่อนไขอันพึงปรารถนาให้มนุษย์ในประชาคมการเมืองพึงยึดถือปฏิบัติร่วมกันไม่ว่าผู้ปกครองหรือราษฎร และด้วยเหตุที่รัฐธรรมนูญมีสภาพบังคับ จึงมีฐานะเป็นกฎหมายร่วมอยู่ด้วย ส่วนจะปรากฏในรูปของเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร ความเชื่อ หลักธรรม คำสอน พันธะสัญญาหรือธรรมเนียมปฏิบัตินั้นขึ้นอยู่กับวิถีปฏิบัติของแต่ละรัฐ ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกรัฐจะต้องมีรัฐธรรมนูญที่มีรูปแบบและเนื้อหาสาระอย่างเดียวกันเสมอไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว รัฐธรรมนูญจึงเป็นเสมือนเครื่องมือของรัฐอย่างหนึ่งในการกำกับพฤติกรรมเชิงอำนาจของมนุษย์ ในประชาคมการเมืองให้ดำรงอยู่อย่างมี

กฎเกณฑ์กติกา ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญในการจัดระเบียบทางสังคมการเมืองของมนุษย์
ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญตามนัยดังกล่าว จึงอาจกล่าวได้ว่า มีรากฐานที่มาจาก
ความปรารถนาร่วมกันของมนุษย์ในประชาคมการเมืองที่ถูกแปลงให้เป็น
ฉันทานุมัติทางกฎเกณฑ์กติกาของรัฐอย่างมีเอกภาพและเป็นรูปธรรม เพื่อใช้เป็น
กรอบแม่บทหรือหลักฐานอ้างอิงในการจัดระเบียบทางสังคมการเมืองภายใต้ประชาคม
การเมืองในระดับรัฐ

กล่าวโดยสรุปก็คือ รัฐธรรมนูญมีที่มาจากความปรารถนาร่วมกันของมนุษย์ใน
ประชาคมการเมือง รัฐและการปกครองนั่นเอง ดังนั้นเมื่อมีประชาคมการเมือง มีรัฐ
และการปกครองก็ย่อมจะมีรัฐธรรมนูญอยู่ด้วย

2. ความหมายของรัฐธรรมนูญ

2.1 ความหมายตามทัศนะของอริสโตเติล ปราชญ์ยุคกรีกโบราณ รัฐธรรมนูญ
คือ การจัดองค์กรบริหารของรัฐ และกำหนดไว้อย่างเฉพาะเจาะจงว่า องค์กรไหนจะ
เป็นองค์กรปกครอง

โดยนัยของความหมายนี้ เมื่อมีรัฐ ก็ย่อมมีการปกครอง และเมื่อมีการ
ปกครองก็ย่อมจะต้องมีรัฐธรรมนูญด้วยเช่นกัน รัฐธรรมนูญจึงเป็นองค์ประกอบร่วม
ของระบบการเมือง และการปกครอง

2.2 ความหมายตามทัศนะของลัทธิรัฐธรรมนูญนิยม ซึ่งวิวัฒนาการมาจากกรีก
โบราณ รัฐธรรมนูญ คือ ระบบที่จำกัดหรือเหนี่ยวรั้งอำนาจการปกครองและพิทักษ์
สิทธิของผู้ได้ปกครอง โดยการแบ่งแยกอำนาจการปกครองออกเป็นอำนาจนิติบัญญัติ
อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ

โดยนัยของความหมายนี้ อำนาจการปกครองในระบบการเมือง จะถูกจำกัด
ขอบเขตและสิทธิของราษฎรจะได้รับความคุ้มครองด้วยหลักกฎหมาย รัฐธรรมนูญ
จึงเป็นเครื่องมือในการปกครองของระบบการเมือง

2.3 ความหมายตามทัศนะของกฎหมายมหาชน ซึ่งเพิ่งปรากฏในประวัติศาสตร์
โลกสมัยใหม่ รัฐธรรมนูญ คือ กฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ที่เขียนไว้เป็น
ลายลักษณ์อักษร

โดยนัยของความหมายนี้ ในระบบการเมืองจะต้องมีกฎหมายรัฐธรรมนูญที่กำหนดบทบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นแม่บทของกติกาหลักในการปกครอง รัฐธรรมนูญจึงเป็นกฎหมายฉบับหนึ่งของระบบการเมือง

3. ความสำคัญของรัฐธรรมนูญ

3.1 รัฐธรรมนูญเป็นภาพจำลองสะท้อนถึงผลของวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครอง และแนวการดำเนินชีวิตของราษฎรและของระบบการเมือง

3.2 รัฐธรรมนูญเป็นปัจจัยอุปการณที่ก่อให้เกิดการวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครอง และแนวการดำเนินชีวิตของราษฎรและของระบบการเมือง

4. แหล่งที่มาของรัฐธรรมนูญ

4.1 รัฐธรรมนูญที่มาจากวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ การเมือง การปกครอง ซึ่งเกิดจากความตกลงร่วมกันในรูปแบบต่างๆ ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง เช่นที่มาของรัฐธรรมนูญอังกฤษ

4.2 รัฐธรรมนูญที่มาพร้อมกับการสถาปนารัฐใหม่ ซึ่งก่อผลในการสร้างแรงบันดาลใจในการกำหนดเข็มมุ่งของทิศทางการพัฒนาประเทศและสังคมใหม่ เช่นที่มาของรัฐธรรมนูญอเมริกา

4.3 รัฐธรรมนูญที่มาจากการช่วงชิงอำนาจ โดยการปฏิวัติ รัฐประหาร ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตัวผู้ปกครอง คณะผู้ปกครอง หรือเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองใหม่ เช่นที่มาของรัฐธรรมนูญไทย

4.4 รัฐธรรมนูญที่มาจากประชาชน ซึ่งก่อผลให้เกิดการปฏิรูประบอบการปกครองหรือความชอบธรรมในอำนาจการปกครองแบบใหม่ เช่นที่มาของรัฐธรรมนูญที่มาจากประชาชนมอบให้สภาร่างรัฐธรรมนูญหรือสภาจัดทำ หรือรัฐธรรมนูญที่มาจากการออกเสียงประชามติของประชาชน ซึ่งกำลังเกิดขึ้นทั่วไปในรัฐสมัยใหม่

5. วัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญ

5.1 เพื่อวางระเบียบเกี่ยวกับแบบแผนการใช้อำนาจหน้าที่ของบุคคลหรือคณะบุคคล ผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจในระดับของรัฐบาล

5.2 เพื่อกำหนดลัทธิเกี่ยวกับการจัดระเบียบสังคม การเมือง และผู้ปกครองที่เป็นตัวแทนของลัทธินี้

6. รูปแบบของรัฐธรรมนูญ

6.1 รัฐธรรมนูญรูปแบบลายลักษณ์อักษร เป็นรูปแบบของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ในรูปกฎหมายหรือเอกสารเป็นการเฉพาะ เน้นผลการบังคับทางกฎหมายและการสร้างสังคมประชาธิปไตยระดับถึงสิทธิอำนาจของผู้ได้ปกครองและผู้ปกครองอย่างชัดเจน

6.2 รัฐธรรมนูญรูปแบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นรูปแบบของรัฐธรรมนูญที่อาศัยจารีตประเพณี ขนบธรรมเนียมปฏิบัติของสถาบันทางการเมือง การปกครอง คำพิพากษาของศาลยุติธรรมและข้อตกลงเฉพาะเรื่องร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน ซึ่งเน้นผลของการปฏิบัติทางการเมืองไม่ใช่ผลทางกฎหมาย

7. นัยสำคัญของรัฐธรรมนูญ 2 รูปแบบ

7.1 รัฐธรรมนูญแบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นรัฐธรรมนูญที่ยอมรับหรือรับรองสิทธิดั้งเดิมของบุคคลว่ามีอยู่ก่อนแล้วโดยอัตโนมัติ เพียงแต่บุคคลอื่นและรัฐไม่ไปละเมิดก็เพียงพอแล้วไม่จำเป็นต้องบัญญัติขึ้นมาอีก โดยนัยของรัฐธรรมนูญแบบนี้ถือว่าสิทธิของบุคคลมีอยู่ก่อนรัฐธรรมนูญและได้รับการรับรองโดยธรรมชาติ

7.2 รัฐธรรมนูญแบบลายลักษณ์อักษรเป็นรัฐธรรมนูญที่ถือว่าสิทธิของบุคคลจะพึงมีก็ต่อเมื่อรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้การรับรองไว้ในกฎหมาย โดยนัยของรัฐธรรมนูญแบบนี้ถือว่าสิทธิของบุคคลเกิดขึ้นหลังรัฐธรรมนูญและอยู่ภายใต้การรับรองโดยรัฐธรรมนูญ

8. ปรัชญาและหลักการเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

8.1 ความเป็นกฎหมายสูงสุด รัฐธรรมนูญได้รับการยกย่องให้มีความเป็นกฎหมายสูงสุดโดยมีประเด็นพิจารณา 4 ประการ คือ

- (1) **ในแง่เนื้อหาสาระ** ถ้าหากว่ามีกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญก็จะถือว่ากฎหมายนั้นไม่มีคุณค่าทางกฎหมาย นอกจากนี้ถ้าหากว่าองค์กรอำนาจใดที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแล้ว องค์กรอำนาจนั้นก็ไม่สามารถโยกย้ายถ่ายเทให้ไปเป็นองค์กรอื่น หรือยกอำนาจนั้นไปให้องค์กรอื่นได้อีก
- (2) **ในแง่การจัดทำ** ถือว่ารัฐธรรมนูญจัดทำด้วยกรรมวิธีที่ยุ่ยากซับซ้อน เกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย และครอบคลุมถึงแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง แนวการดำเนินชีวิต สิทธิของบุคคล และเจตนารมณ์ร่วมกันทั้งของรัฐและประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการพิเศษเฉพาะของรัฐธรรมนูญเท่านั้น
- (3) **ในแง่การแก้ไข** กรรมวิธีในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ถือว่ามีความยุ่งยากซับซ้อนเช่นเดียวกับการจัดทำ โดยเฉพาะการแก้ไขด้วยวิธีการทางรัฐธรรมนูญหรือตามวิถีทางประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการแก้ไขด้วยวิธีการนอกรัฐธรรมนูญหรือโดยการปฏิวัติรัฐประหารอีกด้วย
- (4) **ในแง่การตีความ** การตีความรัฐธรรมนูญจะต้องกระทำโดยองค์กรพิเศษที่มีอำนาจเฉพาะในการตีความรัฐธรรมนูญ เช่น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนอำนาจจากหลายฝ่าย และมีฐานะเป็นองค์กรทางการเมือง

8.2 หลักรัฐธรรมนูญนิยม ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือในการปกครอง สำหรับใช้เป็นกรอบกำหนดในการออกแบบการปกครอง กำกับพฤติกรรมทางการเมือง การประกันและส่งเสริมสิทธิของบุคคลและควบคุมเหนี่ยวรั้งการใช้อำนาจของผู้ปกครอง โดยที่รัฐธรรมนูญเป็นปัจจัยรากฐานของระบอบการปกครอง

8.3 หลักรัฐบาลโดยรัฐธรรมนูญ ถือว่าอำนาจทั้งปวงของรัฐบาลย่อมได้มาจากรัฐธรรมนูญและในการใช้อำนาจนั้น ก็ย่อมจะต้องใช้ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ขณะเดียวกันการรักษา สืบทอดและการเปลี่ยนแปลงอำนาจก็ย่อมจะต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญด้วยเช่นกัน

8.4 หลักการจำแนกลักษณะของรัฐธรรมนูญ ถือว่าประเภทของรัฐธรรมนูญสัมพันธ์กับรูปแบบของระบอบการปกครอง และประเภทของรัฐธรรมนูญและรูปแบบของระบอบการปกครองนั้นมีความหลากหลาย ซึ่งในการจำแนกประเภทอาศัยเกณฑ์พื้นฐาน 3 ประการ คือ

- (1) เกณฑ์กำหนดการใช้อำนาจการปกครองว่าเป็นของใคร บุคคล กลุ่มส่วนใหญ่หรือทั้งหมด
- (2) เกณฑ์กำหนดเงื่อนไขความชอบธรรมของอำนาจว่าอิงอยู่กับอะไรชาติกำเนิด ชนชั้น กฎหมาย บุญญาธิการ ทรัพย์สิน คุณธรรม หรือจำนวน
- (3) เกณฑ์กำหนดเป้าหมายหรือผลพวงของการใช้อำนาจปกครองว่าจะตกแก่ใคร แก่ผู้ปกครอง แก่กลุ่ม แก่ส่วนใหญ่ หรือแก่ส่วนรวม

8.5 หลักสิทธิมนุษยชน ถือว่ารัฐธรรมนูญจะต้องกำหนดจุดเน้นของบทบัญญัติให้มีการรับรองสิทธิของประชาชนให้มากที่สุด และมีแนวโน้มเป็นเสรีนิยมไม่ใช่บัญญัติไว้แต่อำนาจของฝ่ายปกครองด้านเดียว เนื่องจากเป็นรัฐธรรมนูญที่มีแนวโน้มอำนาจนิยม ซึ่งขัดกับหลักการประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน

8.6 หลักความเป็นไปได้ ถือว่ารัฐธรรมนูญควรจะต้องมีเสถียรภาพ หรือได้รับความคุ้มครองป้องกันจากรัฐและประชาชนให้มีความยั่งยืนโดยไม่ถูกทำลายตามหลักการนี้ไม่เน้นความสมบูรณ์แบบของรัฐธรรมนูญแต่เน้นแง่การปฏิบัติได้เป็นสำคัญ ซึ่งเรียกว่ารัฐธรรมนูญแบบผสม หรือรัฐธรรมนูญแบบประชาธิปไตยปานกลาง เพราะมีพื้นฐานความเชื่อว่ามีรัฐใดมีความสมบูรณ์แบบ ดังนั้นการสร้างหรือรักษาคุณภาพระหว่างพลังอำนาจภายในโครงสร้างทางชนชั้นในสังคม จึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในแง่ของการปฏิบัติได้

8.7 หลักความสมบูรณ์แบบ ถือว่ารัฐและรัฐบาลจะบรรลุถึงขั้นดีสมบูรณ์แบบไม่ได้ ถ้ารัฐธรรมนูญไม่ตีสมบูรณ์แบบ ดังนั้น รัฐธรรมนูญที่ขาดความสมบูรณ์แบบก็จะเป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่พึงปรารถนาหรือมีความบิดเบือนไม่สามารถอำนวยความสะดวก ยุติธรรมและความเจริญรุ่งเรืองให้แก่สังคมได้ และรัฐธรรมนูญที่ดีสมบูรณ์แบบต้องเป็นรัฐธรรมนูญที่มีการแบ่งสรรสิทธิและอำนาจในสังคมอย่างยุติธรรมและกำหนดให้ผู้ปกครองทำการปกครองเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเท่านั้น

9. ประเด็นโต้แย้งที่เป็นปัญหาสำคัญเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

9.1 ใครเป็นเจ้าของรัฐธรรมนูญ

- 1) **ผู้ปกครอง** เป็นของผู้ปกครองเพราะรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องของอำนาจการปกครอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ปกครองในฐานะที่เป็นผู้ใช้อำนาจนั้นโดยตรง และผู้ที่มีความชำนาญและรู้เรื่องการใช้อำนาจการปกครองว่าจะใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้อย่างไรก็คือตัวผู้ปกครองนั่นเอง
- 2) **ประชาชน** เป็นของประชาชนเพราะรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องของการจำกัดอำนาจของผู้ปกครองและเกี่ยวข้องกับการรับรองสิทธิเสรีภาพ ซึ่งเป็นของประชาชนอยู่แล้วแต่ดั้งเดิม ผู้ที่รู้ถึงสิทธิ มีสิทธิในการกำหนดชะตากรรมตนเอง และความต้องการของประชาชนได้ดีที่สุดก็คือตัวประชาชนนั่นเอง

9.2 ใครเป็นคนใช้รัฐธรรมนูญ

- 1) **ผู้ปกครอง** เป็นคนใช้รัฐธรรมนูญที่แท้จริง เนื่องจากเป็นผู้กุมอำนาจรัฐทำการปกครองและใช้อำนาจนั้นให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
- 2) **ประชาชน** เป็นคนใช้รัฐธรรมนูญที่แท้จริง เนื่องจากเป็นผู้ครอบครองสิทธิและอำนาจของประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ ทำการควบคุมตรวจสอบและจำกัดการใช้อำนาจของผู้ปกครองอีกชั้นหนึ่งไม่ให้กระทำการใดๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพและความต้องการของประชาชน

9.3 รัฐธรรมนูญใช้เพื่อใคร

- 1) **เพื่อรัฐและระบบการเมือง** เนื่องจากรัฐและระบบการเมืองเป็นหน่วยของประชาคมทางการเมืองที่ต้องทำหน้าที่และรับผิดชอบในการให้ความคุ้มครองแก่สมาชิกทั่วไปทุกคนให้อยู่รอดและสามารถบรรลุถึงเจตจำนงทั่วไปร่วมกันได้ภายใต้รัฐและระบบการเมืองนั้นๆ
- 2) **เพื่อประชาชน** เนื่องจากประชาชนเป็นราษฎรของรัฐและระบบการเมือง ซึ่งเป็นทั้งเจ้าของที่มาและเป็นศูนย์รวมแห่งอ้างอิงของเจตจำนงทั่วไป ถ้าหากรัฐธรรมนูญไม่ถูกใช้หรือสามารถตอบสนองต่อประโยชน์และบรรลุถึงความต้องการและเจตจำนงของประชาชนแต่ละบุคคลได้แล้ว รัฐและระบบการเมืองนั้นก็ย่อมจะไม่สามารถบรรลุถึงเจตจำนงทั่วไปร่วมกันได้

9.4 รัฐธรรมนูญมาจากไหน

- 1) **ชนชั้นนำ** เนื่องจากชนชั้นนำเป็นชนชั้นปกครอง ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจการปกครองโดยตรง จึงเป็นกลุ่มชนที่ควรเป็นผู้กำหนดที่มาของรัฐธรรมนูญ เพราะการที่ชนชั้นนำเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองเองย่อมสามารถทำประโยชน์ต่อรัฐและระบบการเมืองได้มากกว่ากลุ่มชนชั้นอื่น
- 2) **ปวงชน** เนื่องจากอำนาจทั้งปวงในรัฐและระบบการเมืองเป็นของปวงชน แม้จะไม่ใช้ผู้ใช้โดยตรงแต่เป็นเจ้าของอำนาจนั้น ดังนั้นปวงชนในฐานะที่เป็นผู้ครอบครองอำนาจจึงควรเป็นผู้กำหนดที่มาของรัฐธรรมนูญ ชนชั้นนำเป็นเพียงผู้มีหน้าที่เชิงเทคนิคในการใช้อำนาจปกครอง ให้เป็นไปตามแนวทางที่เจ้าของผู้ครอบครองคือปวงชนกำหนดให้เท่านั้น

9.5 รัฐธรรมนูญที่ดีเป็นอย่างไร

- 1) **มีเสถียรภาพ** เพราะยิ่งรัฐธรรมนูญมีเสถียรภาพมากเท่าใด รัฐธรรมนูญก็ย่อมจะได้ถูกนำไปใช้ปฏิบัติได้มากเท่านั้น หากรัฐธรรมนูญไม่มีเสถียรภาพก็มีแต่จะถูกทำลายไม่ถูกนำไปปฏิบัติไม่ก่อประโยชน์ใดๆ แก่รัฐและระบบการเมือง และจะทำให้ระบบการเมืองระส่ำระสาย

และไว้กติกาตามไปด้วย

- 2) มีความสมบูรณ์ เพราะรัฐธรรมนูญที่ไม่สมบูรณ์ย่อมเป็นรัฐธรรมนูญ ที่ไม่มีคุณค่าและความหมาย เนื่องจากรัฐธรรมนูญเป็นปัจจัยอุปกรณ์ หรือเครื่องมือในการสร้างสรรค์รัฐและระบบการเมืองที่ดี ดังนั้นถ้าหากรัฐธรรมนูญขาดความสมบูรณ์ก็ไม่สามารถสร้างสรรค์รัฐและระบบการเมืองที่ดีให้เกิดขึ้นได้

9.6 รัฐธรรมนูญแบบไทวจึงยุติธรรม

- 1) ดุลยภาพ เนื่องจากธรรมชาติของโครงสร้างอำนาจของระบบการเมือง มีความเหลื่อมล้ำและยังเป็นเครื่องกำหนดรูปแบบของรัฐธรรมนูญอีกด้วย รัฐธรรมนูญที่ยุติธรรมจึงควรสอดคล้องกับสัดส่วนที่ได้ดุลกัน ระหว่างกลุ่มพลังอำนาจที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นรัฐธรรมนูญที่มุ่งสนองตอบแต่เฉพาะความต้องการของส่วนรวมเสมอไป
- 2) สัมพันธภาพ เนื่องจากรัฐธรรมนูญเป็นฝ่ายกำหนดรูปแบบของระบบการเมือง รัฐธรรมนูญที่ยุติธรรมจึงควรเป็นรัฐธรรมนูญที่สอดคล้องกับการสร้างสัมพันธภาพให้เกิดระบบการเมืองที่ยุติธรรมได้ด้วย ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่จำเป็นต้องสามารถสนองตอบต่อความต้องการที่กระจายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมโดยส่วนรวม

9.7 รัฐธรรมนูญควรแก้ไขด้วยกลไกอะไร

- 1) อำนาจบังคับ เนื่องจากรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจการปกครองและระบบการเมือง การกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นต้องอาศัยอำนาจเป็นเครื่องมือ ซึ่งผู้ที่เป็นคนกุมอำนาจนั้นเองที่สามารถใช้กำลังอำนาจจัดการกับรัฐธรรมนูญได้สำเร็จ
- 2) ตกลงยินยอม เนื่องจากอำนาจที่แท้จริงในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นของ ผู้เป็นเจ้าของและครอบครองไม่ใช่ผู้ใช้ ดังนั้นแม้ผู้ปกครองจะมีกำลังอำนาจในการจัดการกับรัฐธรรมนูญ แต่จะต้องเป็นไปภายใต้ความตกลงยินยอมของประชาชนไม่ใช่เป็นไปตามความสามารถของกำลังบังคับ

9.8 ใครควรเป็นคนแก้ไขรัฐธรรมนูญ

- 1) ผู้ปกครอง เนื่องจากผู้ปกครองมีความรู้ทางเทคนิคในการใช้อำนาจปกครอง ทราบปัญหาในทางปฏิบัติ และรู้ถึงอุปสรรคของรัฐธรรมนูญอันเป็นเหตุทำให้รัฐและระบบการเมืองไม่สามารถบรรลุถึงเป้าหมายแห่งเจตจำนงทั่วไปของส่วนรวมได้ การแก้ไขรัฐธรรมนูญจึงควรเป็นไปตามเหตุผลและความต้องการของผู้ปกครอง
- 2) ปวงชน เนื่องจากปวงชนเป็นเจ้าของสิทธิเสรีภาพ ฆะตากรม และเจตจำนงของตนเอง รู้ถึงประโยชน์และความต้องการที่พึงจะต้องทรงไว้ซึ่งอำนาจในการปกป้องคุ้มครองสิทธิแห่งตน ดังนั้นหากมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขใดๆ ในรัฐธรรมนูญก็ควรจะต้องเป็นไปตามเหตุผลของสภาพความเปลี่ยนแปลงแห่งสิทธิเสรีภาพ ฆะตากรม เจตจำนงและความต้องการของปวงชน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงเพราะเหตุผลในทางเทคนิคของผู้ปกครอง

10. เกร็ดความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญไทย

10.1 ประวัติศาสตร์รัฐธรรมนูญไทย

การปกครองของไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ช่วงก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งปกครองโดยบุคคลคนเดียว คือ พระมหากษัตริย์

สมัยสุโขทัยตอนต้น โดยเฉพาะในรัชกาลพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ได้วางรูปการปกครองแบบพ่อปกครองลูก หรือระบอบปิตุลาธิปไตยนั้น ได้ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชิ้นสำคัญ คือ หลักศิลาจารึก ซึ่งมีสาระหรือข้อบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการปกครองหรือการใช้อำนาจของพระองค์ รวมถึงพันธะที่พระองค์ทรงมีต่อราษฎรด้วยนั้นจึงน่าจะอนุมูลได้ว่า หลักศิลาจารึกดังกล่าว เป็นเสมือนรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรของไทยฉบับแรก

ในช่วงสุโขทัยตอนปลายถึงอยุธยา ได้วางรูปการปกครองแบบทิวทัศน์หรือระบอบธรรมราชาซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจปกครองโดยมีพันธะผูกพันกับหลักธรรมคำสอนทางศาสนา โดยเฉพาะหลักทศพิธราชธรรม หรือบัญญัติ 10 ประการของกษัตริย์นั้น ก็น่าจะอนุมานได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญแบบจารีตประเพณี เนื่องจากการใช้อำนาจปกครองของกษัตริย์นั้นต้องอิงอยู่กับข้อบัญญัติต่างๆ ทั้งศาสนาและธรรมะของกษัตริย์

ใน พ.ศ. 2475 ไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตยโดยคณะราษฎรผู้ก่อการได้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกเรียกว่า พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 นำขึ้นกราบบังคมทูลให้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้และประกาศใช้ในวันที่ 27 มิถุนายน 2475 ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญชั่วคราว ส่วนรัฐธรรมนูญที่ถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวรฉบับแรก คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475 ซึ่งประกาศใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2475